

Title	Study of the Myanmar Language as Used by Ethnic Groups
Author	Dr. Hlaing Way Way Hla
Issue Date	2016

International Conference on Language Policy

Study of the Myanmar Language as
Used by Ethnic Groups

Dr. Hlaing Way Way Hla

Daw Aye Aye

Daw Yin Yin Soe

Department of Myanmar Language and Literature

Mandalay University

(7) January, 2016.

မာတိကာ

အခန်း	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
	စာတမ်းအကျဉ်း	
	နိဒါန်း	
၁။	တိုင်းရင်းသားသုံး မြန်မာဘာသာစကားလေ့လာချက်	၁
၁.၁။	ကချင်တိုင်းရင်းသားသုံး မြန်မာဘာသာစကားလေ့လာချက်	၁
၁.၂။	ကရင်တိုင်းရင်းသားသုံး မြန်မာဘာသာစကားလေ့လာချက်	၄
၁.၃။	ချင်းတိုင်းရင်းသားသုံး မြန်မာဘာသာစကားလေ့လာချက်	၅
၁.၄။	ရခိုင်တိုင်းရင်းသားသုံး မြန်မာဘာသာစကားလေ့လာချက်	၇
၁.၅။	ရှမ်းတိုင်းရင်းသားသုံး မြန်မာဘာသာစကားလေ့လာချက်	၁၀
	ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်	၁၄
	နိဂုံး	
	ဖတ်ရှုလေ့လာသောစာအုပ်များ	
	အလေ့လာခံပုဂ္ဂိုလ်များ	

ABSTRACT

This paper is a study on the Myanmar language as used by the Shan, Kachin, Chin and Rakhine among the ethnic groups in Myanmar. The Shan, Kachin, Chin, Rakhine and Kayin groups use their respective ethnic languages as their mother tongue. As they use the Myanmar language for schooling and administrative purposes, and learn English as a foreign language, they are multilingual. Since Myanmar is not the mother tongue for these ethnic groups, when they speak the Myanmar language, pronunciation, usage and grammar are different. A linguistic study of the differences has been carried out as research. As a result of this research, we can identify which method to use when teaching the Myanmar language to the ethnic groups.

နိဒါန်း

ဘာသာဗေဒပညာရှင်များ၏ စူးစမ်းချက်အရ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ပြောဆိုသုံးစွဲနေသော ဘာသာစကား အမျိုးပေါင်း များစွာရှိသော်လည်း တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ထပ်တူထပ်မျှတူသော ဘာသာစကားများမရှိပါ။ ဘာသာစကားတိုင်းတွင် အခြားဘာသာစကားနှင့်မတူဘဲ ကွဲပြားခြားနားသောသွင်ပြင်လက္ခဏာများ ရှိမြဲဖြစ်ပါသည်။ ဘာသာစကားတစ်ခုတွင် တွေ့ရသော လက္ခဏာတစ်ရပ်ရပ်ကို အခြား ဘာသာစကားတွင်လည်း တွေ့ရမည်ဟု ပုံသေမပြောနိုင်ကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။

ဘာသာစကားဟူသည် လူတစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး စိတ်ကူးချင်း၊ အသိအမြင်ချင်း၊ အတွေ့အကြုံချင်း၊ အဖြစ်အပက်ချင်းနှင့် ခံစားချက်ချင်း ဖလှယ်ဆက်သွယ်ရာတွင် အသုံးပြုသည့် ဆက်သွယ်မှုကြားခံဖြစ်ပါသည်။ ဆက်သွယ်မှုကြားခံဟုဆိုရာတွင် စကားတူလူ့အဖွဲ့အစည်းအလိုက် အချင်းချင်း နားလည်ဆက်သွယ်သည့် ဆက်သွယ်မှုကြားခံများကို ဆိုလိုပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် မြန်မာဘာသာစကား ပြောဆိုရာတွင် နေရာ ဒေသ၊ ပထဝီဝင်အနေအထားကွဲပြားမှု၊ လူနေမှုအဆင့်အတန်းကွဲပြားမှုတို့ကြောင့် အသံထွက်ပုံချင်း၊ ဝေါဟာရအသုံးအနှုန်းချင်း ကွဲပြားခြားနားမှုများရှိပါသည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် မွေးကတည်းကပင် မိခင် ဘာသာစကားအဖြစ် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားများကို အသုံးပြုကြပါသည်။ ကျောင်းနေအရွယ် ရောက်သောအခါ ကျောင်းသုံးရုံးသုံးအဖြစ် စံမြန်မာ ဘာသာစကား (Standard Myanmar Language) နှင့် နိုင်ငံရပ်ခြားဘာသာစကား (Foreign Language)အဖြစ် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားတို့ကို သင်ယူကြရသောကြောင့် Multilingual များ ဖြစ်ကြပါသည်။

အချို့တိုင်းရင်းသားများသည် မြန်မာဘာသာစကားပြောရာတွင်လည်းကောင်း၊ မြန်မာစာဖတ် ရာတွင်လည်းကောင်း မိခင်မြန်မာဘာသာစကားသုံးစွဲသော မြန်မာလူမျိုးများနှင့် အသံထွက်၊ အသုံးအနှုန်း နီးစပ်မှုရှိကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ အချို့တိုင်းရင်းသားများမှာမူ ငယ်စဉ်က မိခင် ဘာသာစကားသာပြော၍ မြန်မာဘာသာစကားကို လုံးဝမပြောဘဲ ကျောင်းနေအရွယ်ရောက် သောအခါမှ ကျောင်းသုံးရုံးသုံး စံမြန်မာဘာသာစကားကို စာပေအဖြစ် စတင်ထိတွေ့ကြရပါ သည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာဘာသာစကားကို ပြောဆိုသောအခါ အချို့တိုင်းရင်းသားတို့၏ ပြောဟန်မှာ စာဆန်နေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ကချင်၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ရခိုင်၊ ရှမ်း စသည့်တိုင်းရင်းသားများသုံးသော မြန်မာဘာသာစကားသည် ပြောဆိုသုံးစွဲသူတို့၏ နေရာဒေသအလိုက် စကားအသွင်အမျိုးမျိုး ကွဲပြားသွားပါသည်။ အလေ့လာခံ တိုင်းရင်းသားသုံး မြန်မာဘာသာစကား(၅)မျိုးနှင့် စံမြန်မာဘာသာစကားတို့ကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာသောအခါ တူညီသည့်အချက်များရှိသော်လည်း အချို့စကားလုံးများသည် အသံထွက်ကွဲပြားခြင်း၊ ဝေါဟာရ ကွဲပြားခြင်း၊ သဒ္ဒါကွဲပြားခြင်းများ ရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

အခန်း ၁

တိုင်းရင်းသားသုံး မြန်မာဘာသာစကားလေ့လာချက်

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး (၁၄)ခု ဖွဲ့စည်းပါဝင်ပြီး ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ဗမာ၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ ရှမ်းစသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ စုပေါင်းနေထိုင်ကြပါသည်။ ထိုတိုင်းရင်းသား လူမျိုးများတွင် ကိုယ်ပိုင်ဘာသာစကား၊ ကိုယ်ပိုင်ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်း အသီးသီးရှိကြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ ပြည်ထောင်စုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ အသုံးပြုသော ဘာသာစကားသည် မူလက ဘာသာစကားမျိုးရိုးတစ်ခုတည်းမှ ဆင်းသက်လာခဲ့သော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် ဘာသာစကားမျိုးစိတ်ကွဲများ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသားပေါင်း(၁၃၅)မျိုးရှိရာ ကချင် (၁၂)မျိုး၊ ကယား (၉)မျိုး၊ ကရင် (၁၁)မျိုး၊ ချင်း (၅၃)မျိုး၊ မွန် (၁)မျိုး၊ ဗမာ (၉)မျိုး၊ ရခိုင် (၇)မျိုး၊ ရှမ်း (၃၃)မျိုး တို့ဖြစ်ပါသည်။ တိုင်းရင်းသား ဘာသာစကားအသီးသီးသည် သက်ဆိုင်ရာတိုင်းရင်းသားများအတွက် မိခင်ဘာသာစကား(Mother Tongue) ဖြစ်၍ ပြောဆို သုံးစွဲရန် အခက်အခဲမရှိနိုင်သော်လည်း မြန်မာဘာသာစကားကို သင်ယူရသောအခါ၎င်းတို့အတွက် ဒုတိယဘာသာစကား (second Language)ဖြစ်သောကြောင့် အခက်အခဲရှိလာပါသည်။ တတိယ ဘာသာစကား (Third Language)အဖြစ် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားကို သင်ယူရသောအခါ တွင်လည်း အခက်အခဲရှိလာပါသည်။ အချို့တိုင်းရင်းသားများအတွက် ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုအရ ဒုတိယဘာသာစကားဖြစ်သော မြန်မာဘာသာစကားထက်ပင် တတိယဘာသာစကားဖြစ်သည့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားနှင့် ထိတွေ့မှုပိုများကာ လေ့လာသင်ယူရာတွင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားက ပိုမိုလွယ်ကူသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

တိုင်းရင်းသားသုံး မြန်မာဘာသာစကားကို စံမြန်မာဘာသာစကားနှင့် နှိုင်းယှဉ် လေ့လာခြင်းဖြင့် တိုင်းရင်းသားတို့၏အခက်အခဲကို သိရှိနိုင်ရုံမျှမက ထိုအခက်အခဲများကို ဖြေရှင်း ပေးနိုင်မည့် နည်းလမ်းများကို တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် ကချင်၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ရခိုင်၊ ရှမ်း စသောတိုင်းရင်းသားများ သုံးစွဲသော မြန်မာဘာသာစကားအားလုံးကို လေ့လာခြင်းမဟုတ်ဘဲ သက်ဆိုင်ရာတိုင်းရင်းသားမျိုးစိတ်ကွဲအချို့ ပြောဆိုသုံးစွဲသော မြန်မာဘာသာစကားကိုသာ လေ့လာ တင်ပြမည်ဖြစ်ပါသည်။

၁.၁။ ကချင်တိုင်းရင်းသားသုံး မြန်မာဘာသာစကားလေ့လာချက်

ကချင်တိုင်းရင်းသားအများစုသည် ကချင်ပြည်နယ်တွင် နေထိုင်ကြသည်။ ကချင်ပြည်နယ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ မြောက်ပိုင်းနှင့် အရှေ့မြောက်ပိုင်းတွင် တည်ရှိပါသည်။

ကချင်ဘာသာစကားသည် ပြောဆိုသုံးစွဲသူများ၏ နေထိုင်ရာဒေသနှင့် လူမျိုးနွယ်စုအပေါ် မူတည်ပြီး ကချင်၊ တရုမ်း၊ လောင်၊ ဂျိမ်းဖော့၊ ခရ၊ ဒူးလန်း၊ မရူ၊ ရဝမ်၊ လရီ၊ အဇီး၊ လီဆူ၊ ဂေါ်ရီ ဟူ၍ ဘာသာစကားမျိုးကွဲပေါင်း(၁၂)မျိုး ကွဲပြားပါသည်။ ယင်းတို့အနက် ဂျိန်းဖော့စကား၊ မရူစကား၊ ရဝမ်စကား၊ လီဆူစကား တို့သည် ထင်ရှားပါသည်။ ဂျိန်းဖော့တို့သည် ကချင်ပြည်နယ် ပူတာအိုခရိုင်၊ တောင်ပေါ်နှင့် မြေပြန့်ဒေသများ၊ ဆွမ်ပရာဘုံမြို့နယ်၊ ကာမိုင်းမြို့နယ်၊ မိုးကောင်းမြို့နယ်၊ ဆဒုံးမြို့နယ်၊ ဗန်းမော်ခရိုင် ရွှေဂူမြို့နယ်၊ စိန်လုံမြို့နယ်နှင့် မြစ်ကြီးနားခရိုင်တို့တွင် နေထိုင်ကြပါသည်။ မရူ (လောင်ဂေါ်)တို့သည် လောခေါင်နယ်ခြားခရိုင် ထောန်တောင်အုပ်ပိုင်နယ်၊ မန်ကျီတောင်အုပ်ပိုင်နယ်၊ ချီပွေမြို့နယ်၊ ဆဒုံးမြို့နယ်၊ ကွတ်ခိုင်၊ လားရှိုး၊ သိန္နီနယ်နှင့် ကျိုင်းတုံနယ်တို့တွင် နေထိုင်ကြပါသည်။ ရဝမ်တို့သည် ကချင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်း ဟူးကောင်းတောင်ကြားမလိခမြစ်လက်တက် အထက်ဖျားဒေသ၊ ပူတာအိုခရိုင်နှင့် ခေါင်လန်းဖူနယ်တို့တွင် နေထိုင်ကြပါသည်။ လီဆူတို့သည် ပူတာအိုခရိုင်၊ မြစ်ကြီးနားခရိုင်၊ ဗန်းမော်ခရိုင်၊ ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်း လွိုင်လင်ခရိုင်နှင့် ရှမ်းပြည်အရှေ့ပိုင်းတို့တွင် နေထိုင်ကြပါ သည်။ ကချင်တိုင်းရင်းသားသုံး မြန်မာဘာသာစကားကို လေ့လာတင်ပြရာတွင် ကချင်မျိုးစိတ်ကွဲများမှ ကချင်ပြည်နယ် ရွှေကူမြို့နှင့် ပိုင်းမော်မြို့တွင်နေထိုင်သော ဂျိန်းဖော့တိုင်းရင်းသားများ ပြောဆိုသည့် မြန်မာဘာသာစကားကို လေ့လာတင်ပြပါမည်။

စံမြန်မာဘာသာစကား ဂျိန်းဖော့ကချင်တိုင်းရင်းသားသုံး
မြန်မာဘာသာစကား

အများကြီး	ဗလပုံ(ပုံ)ကြီး	(အသုံးကွဲ)
/ ə mjà dʒi /	/ bə lə -boū dʒi /	

ဆုံးဖြတ်ထားတယ်	ပိုင်းဖြတ်ထားတယ်	(အသုံးကွဲ)
/ shò ū phja? thà dē /	/ pà'ī phja? thà dē /	

ဈေးသက်သာတယ်	ဝယ်လိုကောင်းတယ်	(အသုံးကွဲ)
/ zē θe? θā dē /	/ wē ló kà ū dē /	

ထမင်းအတူစားတယ်	ထမင်းအတူပေါင်းပြီးစားတယ်	(အသုံးကွဲ)
/ thə m'ī ə tù sà dē /	/ thə m'ī ə tū pà ū pì sà dē /	

မရှိဘူး	ရှိမနေဘူး	(အသုံးကွဲ)
/ mə ɕí bù /	/ ɕí mə nē bù /	

ဟုတ်တယ်
(အသုံးကွဲ)

/ hou? tē /

ဟုတ်တာပါအေ

/ hou? tā pa' ē /

ထမင်းစားကောင်းတယ်
(အသံထွက်ကွဲ)

/ thə mī sà kà ū dē /

အလား..ထမင်းစားကောင်းတယ်

/ ə là thə mī sà kà ū dē /

အမလေး...နာလိုက်တာ

/ ə mə lè nā lai? tā /

အလားလား...နာလိုက်တာ (အသံထွက်ကွဲ)

/ ə là là nā lai? tā /

စိတ်ချပါ

/ sai? tcha' pā /

စိတ်ချချနေနော်။ စိတ်ချပါဆို။ (အသုံးကွဲ)

/ sai? tcha' tcha' nē nō / sai? tcha' pā shō /

ဝါသနာမပါဘူး

/ wā ðə nā mə pā bù /

ဝါသနာမရှိဘူး

/ wā ðə nā mə eí' bù /

(အသုံးကွဲ)

ကူလုပ်မယ်

/ kū lou? mē /

လုပ်ကူမယ်

/ lou? kū mē /

(အသုံးကွဲ)

မသွားခိုင်းဘူး

/ mə θwa' khā'ì bù /

မသွား(တွား)စေ(ဇေ)ဘူး

/ mə twa' zē bù /

(အသံထွက်ကွဲ)

လှေလှော်

/ hlē hlō /

လေလော်

/ lē lō /

(အသံထွက်ကွဲ)

မှော်ဘီ

/ hmō bī /

မော်ဘီ

/ mō bī /

(အသံထွက်ကွဲ)

အလေ့လာခံ ကချင်တိုင်းရင်းသားများသုံးသော မြန်မာဘာသာစကားတွင် စံမြန်မာစကားနှင့် တူသော အသုံးအနှုန်းများတွေ့ရသကဲ့သို့ မတူသောအသုံးအနှုန်းများကို အနည်းငယ်သာ တွေ့ရပါ သည်။ ထို့ပြင် တားမြစ်သည့်သဘော၊ ခွင့်ပြုချက်မရသည့်သဘောမျိုးတို့တွင် မသွားစေ(ဇေ)ဘူး၊ မစားစေ(ဇေ)ဘူးတို့၌ 'စေ(ဇေ)' ဟူသောအသုံး သုံးထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ပြောသူ၏ စကားထောက်ခံသည့်သဘောကို မြန်မာစကားတွင် 'ဟုတ်ဟုတ်၊ အေးအေး၊ ဟုတ်ကဲ့၊ ဟုတ်' စသည်ဖြင့်သုံးပြီး ကချင်တိုင်းရင်းသားများက 'အေး..ဆို' ဟူ၍ လေသံရှည်ရှည်ဖြင့်သုံးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထို့နောက် မကြာမီဖြစ်မည့်အခြေအနေကို

အကျီကြီးတယ်

/ èĩ dzĩ tɛ̃i dē /

အကျီသေးတယ်

(အသုံးကွဲ)

/ èĩ dzĩ θè dē /

ဈေးပေါတယ်

/ zè pè dē /

အများကြီးပေးရတယ်

/ ə mjà dzĩ pè já dē /

အကျီပွတယ်

/ èĩ dzĩ pwá dē /

အကျီကျပ်တယ်

/ èĩ dzĩ tɛa? tē /

ဈေးတန်တယ်

/ zè -tā tē /

တနင့်တပိုး(မိုး)ကြီးပေးရတယ်

/ tə nĩ də bò dzĩ pè já dē /

(အသုံးကွဲ)

(အသုံးကွဲ)

(အသုံးကွဲ)

မသွားခိုင်းဘူး

(အသုံးကွဲ/ အသံထွက်ကွဲ)

/ mə θwà khàĩ bù /

မစားခိုင်းဘူး

/ mə sà khàĩ bù /

မတွေ့ဖြစ်ဘူး

/ mə twé bji? bù /

ပဲလှော်

/ pè hl̥ /

မသွား(တွား)စေချင်ဘူး

/ mə twà sē -tɕhĩ bù /

မစားစေချင်ဘူး

/ mə sà se -tɕhĩ bù /

မဆုံဖြစ်ဘူး

/ mə -shoũ pji? bù /

ပဲလော်

/ pè l̥ /

(အသုံးကွဲ)

(အသုံးကွဲ)

(အသံထွက်ကွဲ)

အလှေလာခံ စကောကရင်လူမျိုးများသည် မြန်မာနှင့်နီးစပ်သည့်အတွက် သုံးစွဲသောစကားများမှာ စံမြန်မာစကား နှင့် အများအားဖြင့်တူသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ စံမြန်မာစကားတွင်သုံးသည့် ‘ခိုင်း’ ဟူသော ကြိယာထောက် အသုံးကို ‘စေချင်’ဟူသော ကြိယာထောက်နှစ်လုံးတွဲ၍ သုံးခြင်းအားဖြင့် ပြောသူ၏ ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့သောအသုံး ဟုဆိုနိုင်ပါသည်။ ကရင်တိုင်းရင်းသားများကတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ အမည်ကိုခေါ်ဆိုရာတွင် မမိနှင့်မရင်းနှီးသူများကို အမည်အပြည့်အစုံခေါ်ဆိုပြီး မိမိနှင့်ရင်းနှီးသူများကို

တွေ့ဆုံနှုတ်ဆက်သည့်အခါတွင် အခေါ်ခံရသူ၏အမည်နောက်တွင် 'ကြီး'ထည့်၍
ခေါ်ဆိုသည်ကိုလည်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

၁၂။ ချင်းတိုင်းရင်းသားသုံး မြန်မာဘာသာစကားလေ့လာချက်
ချင်းတိုင်းရင်းသားအများစုသည် ချင်းပြည်နယ်တွင် နေထိုင်ကြပါသည်။ ချင်းပြည်နယ်သည်
မြန်မာနိုင်ငံ၏ အနောက်မြောက်ဘက်တွင်တည်ရှိသည်။
အရှေ့ဘက်တွင် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ မကွေးတိုင်းဒေသကြီး၊ တောင်ဘက်တွင်
ရခိုင်ပြည်နယ်၊ အနောက်ဘက်တွင် ပါကစ္စတန်နိုင်ငံ၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ မြောက်ဘက်တွင်
အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့ ဝန်းရံလျက်ရှိပါသည်။ ချင်းပြည်နယ်တွင်လူမျိုးကွဲ အုပ်စုများစွာရှိပြီး
ပြောဆိုသည့် ဘာသာစကားအနည်းငယ်စီ ကွဲပြားကြပါသည်။ ချင်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်းသုံး
ချင်းဘာသာစကားတွင် တီးတန်စကား၊ ဖလမ်းစကား၊ ဟားခါးစကား၊ မင်းတပ်စကား၊
ပလက်ဝစကားနှင့် မြေပြန့်ချင်းဘာသာစကားတွင် အရှိချင်းစကား စသည့်
မျိုးကွဲများရှိပါသည်။ ရခိုင်တောင်ရိုးပိုင်းတွင် ခမီးလူမျိုးများနေထိုင်ကြပါသည်။
ချင်းတောင်ပင်း မင်းတပ်၊ ကန်ပက်လက်၊ မတူပီနယ်တို့တွင် မွင်း၊ ရောင်ကု၊ အူးပု၊ ဇိုတုံး၊
လောက်ကု၊ မတူ၊ မီရမ်(မရာ)၊ ယင်းဒူး (ဒိုင်)နှင့် မကန်းအနွယ်များ နေထိုင်ကြပါသည်။
အလေ့လာခံဖြစ်သည့် ချင်းတိုင်းရင်းသားမျိုးစိတ်ကွဲများမှ ဟားခါးတွင်နေထိုင်သော
လိုင်မျိုးကွဲ၊ တီးတိန်တွင်နေထိုင်သော မီရမ်(မရာ) မျိုးကွဲနှင့် ဖလမ်းတွင်နေထိုင်သော
ခွန်လီ(ဆင်မ်)မျိုးကွဲတို့ ပြောဆိုသုံးစွဲသော မြန်မာဘာသာစကားကို လေ့လာတင်ပြပါမည်။

စံမြန်မာဘာသာစကား ချင်းတိုင်းရင်းသားသုံး မြန်မာဘာသာစကား
မသွားခိုင်းဘူး ခွင့်မပြုဘူး (အသုံးကွဲ)

/ mə θwà khà'ī bù / / khwí' mə pjú bù /

မဝတ်ခိုင်းဘူး ပေးမဝတ်ဘူး (အသုံးကွဲ)

/ mə wi? khà'ī bù / / pè mə wi? bù /

မလုပ်ခိုင်းဘူး ပေးမလုပ်ဘူး (အသုံးကွဲ)

/ mə lou? khà'ī bù / / pè mə lou? bù /

အကျီကြီးနေတယ် အကျီချောင်တယ် (အသုံးကွဲ)

/ è'ī dʒī tɕi nē dē / / è'ī dʒī -tɕhau dē /

အကျီသေးနေတယ် အကျီကျပ်တယ် (အသုံးကွဲ)

/ è'ī dʒī θè nē dē / / è'ī dʒī tɕa? tē /

ကူညီရမလား

/ kū jī já mə là /

ကူညီပေးရမလား

/ kū jī pè já mə là /

(အသုံးကွဲ)

စားကောင်းတယ်

/ sà kà ū dē /

စားကောင်းလိုက်တာ

/ sà kà ū lai? tā /

(အသုံးကွဲ)

မိုးချုပ်တယ်

(အသုံးကွဲ/အသံထွက်ကွဲ)

/ mò t̃chou? tē /

မှောင်(မောင်)လာတယ်

/ -maū lā dē /

ဈေးသက်သာတယ်

/ zè θɛ? θā dē /

ဈေးချိုတယ်

(အသုံးကွဲ/အသံထွက်ကွဲ)

/ zè t̃chō dē /

ကြက်ဥ

/ t̃ɛ? ú /

ကြစ်ဥ

/ t̃ɛi? ú /

(အသံထွက်ကွဲ)

လှော်ကားဥယျာဉ်

/ hl̃ gā ù -jī /

လော်ကားဥယျာဉ်

/ l̃ gā ù -jī /

(အသံထွက်ကွဲ)

လွင့်ပစ်လိုက်

/ hlwí' pji? lai? /

လွင့်ပစ်လိုက်

/ lwí' pji? lai? /

(အသံထွက်ကွဲ)

အလေ့လာခံ ချင်းတိုင်းရင်းသားများ ပြောဆိုသုံးစွဲသော မြန်မာဘာသာစကား အချို့သည် စံမြန်မာစကားနှင့်တူသော်လည်း ပြောဆိုသောလေယူလေသိမ်း ကွာခြားမှုရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ချင်းလူမျိုးများ မြန်မာဘာသာစကားပြောသောအခါ ‘ဟထိုးသံ’များဖြုတ်ပြောသည်ကို တွေ့ရှိရပါ သည်။ စံမြန်မာစကားတွင် သုံးသော ‘ကြက်ဥ’ ဟူသောအသုံးကို ချင်းတိုင်းရင်းသားများက လေသံဝဲဝဲဖြင့် ‘က’သံ နှင့်‘စ်’သံကြားမှာရှိသည့် ‘ကြစ်ဥ’ဟူသောအသံဖြင့် ပြောဆိုသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

၁၂၄။ ရခိုင်တိုင်းရင်းသားသုံး မြန်မာဘာသာစကားလေ့လာချက်

ရခိုင်တိုင်းရင်းသားအများစုသည် မြန်မာနိုင်ငံအနောက်ဘက်ပိုင်းရှိ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် နေထိုင်ကြပါ သည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်သည် အရှေ့ဘက်တွင် အနောက်ရိုးမတောင်၊ အနောက်ဘက်တွင် ဘင်္ဂလား ပင်လယ်အော်၊ အနောက်မြောက်ဘက်တွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံတို့နှင့် ထိစပ်လျက် ရှိပါသည်။ ရခိုင်တိုင်းရင်းသားများ ပြောသောဘာသာစကားများသည် မြန်မာဘာသာနှင့် အနီးစပ်ဆုံး ဖြစ်ပါသည်။ ဘာသာဗေဒပညာရှင်များက ရခိုင်ဘာသာစကားကို သီးခြားဘာသာစကားအဖြစ် မသတ်မှတ်ဘဲ မြန်မာစကား၏ဒေသိယစကားအဖြစ် သတ်မှတ်သည်။ ရခိုင်ဘာသာစကားတွင် ရှေးသုံးမြန်မာဝေါဟာရ အများအပြားရှိနေသည့်အတွက် ရခိုင်ဘာသာစကားကို ရှေးမြန်မာစကား ဟုလည်း ယူဆကြသည်။ ရခိုင်မျိုးစိတ်ကွဲ (၇)မျိုးမှာ ရခိုင်၊ ကန်၊ စမး၊ ဒိုင်းနက်၊ မရမာကြီး၊ မြို့၊ သက် စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းတို့အနက် သက်၊ ဒိုင်းနက်၊ မြို့တို့သည် သီးခြား တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားဖြစ်ပါသည်။ ထိုမျိုးစိတ်ကွဲများမှ ရခိုင်ပြည်နယ် တောင်ပိုင်းရှိ ရခိုင် တိုင်းရင်းသားသုံး မြန်မာဘာသာစကားကို လေ့လာတင်ပြပါမည်။

စံမြန်မာဘာသာစကား

မြင်းခွာရွက်

/ mjɪ̃ khwā jwɛ? /

မဝတ်ရ

/ mə wi? já /

ရေနွေး

/ jē nwè /

ဈေးကြီးတယ်

/ zè dzɪ̃ dē /

အကျီတစ်ထည်

/ è̃ɪ̃ dzɪ̃ tə thē /

အရမ်းလှတယ်

ရခိုင်တိုင်းရင်းသားသုံး မြန်မာဘာသာစကား

မြင်းခွာခွာရွက် (အသုံးကွဲ)

/ mjɪ̃ khwā khwā jwɛ? /

မဝိုက်ရ (အသုံးကွဲ)

/ mə wai? já /

ရေပူ (အသုံးကွဲ)

/ jē pù /

ဈေးခက်တယ် (အသုံးကွဲ)

/ zè khe? tē /

အကျီတစ်လုံး (အသုံးကွဲ)

/ è̃ɪ̃ dzɪ̃ tə lò ũ /

ဂဂေါင်းလှရယ် (အသုံးကွဲ)

/ ə j̃ã hlá dē /

ခေါင်းကိုက်တယ်

/ gə ã kai? tē /

သွားကြမယ်

/ θwà dzá mē /

လမ်းလျှောက်မယ်

/ l`ã çau? mē /

ကစားကြမယ်

/ gə zà dzà mē /

မတွေ့တာကြာပြီ

/ mə twé dā tçã bjĩ/

ဗိုက်ဆာတယ်

/ bai? shā dē /

အတူစားမယ်

/ ə tū sà mē /

မလုပ်နဲ့.

/ mə lou? né /

မိုးတွေရွာနေတယ်

/ mò dwē jwā nē dē /

မိဘ

/ mi´ bá /

ရေသောက်မယ်

/ jē θau? mē /

/ gə gə ã hlá rē /

ခေါင်းခဲတယ် (အသုံးကွဲ)

/ gə ã khè dē /

လားကရမယ် (အသုံးကွဲ)

/ là kə rá mē /

ခြေထောက်နဲ့သွားမယ် (အသုံးကွဲ)

/ tçhē dau? né θwà mē /

ကစားမယ် (အသုံးကွဲ)

/ gə zε? mē /

မတွေ့တာကရာပြယ် (အသုံးကွဲ)

/ mə twé tā kə rā bə rē /

ဝမ်းဆာတယ် (အသုံးကွဲ)

/ w`ã shā dē /

တ(ဒ)တူစားမယ် (အသံထွက်ကွဲ)

/ də dū sà mē /

မလုပ်ကဲ့ (အသုံးကွဲ)

/ mə lou? ké /

မိုးတိရွာနေပြယ် (အသုံးကွဲ)

/ mò tí jwā nē bə rē /

မိဖ

/ mi´ phá /

ရေ(ရီ)သောက်မယ် (အသံထွက်ကွဲ)

/ rĩ θau? mē /

မြောက်ဆယ့်ရှစ်
(အသံထွက်ကွဲ)

ရှောက်ဆယ့်ချစ်

/ t̪chau? shé ɕi? /

/ ɕau? shé t̪chi? /

အလေ့လာခံ ရခိုင်တိုင်းရင်းသားတို့ ပြောသော မြန်မာဘာသာစကားများကို လေ့လာရာတွင် ‘ရေ’ကို ‘ရီ’ ဟု ရကောက်လျှာလိပ်သံဖြင့် သုံးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ မြန်မာလူမျိုးများသည် ‘ယ’ နှင့် ‘ရ’သံ ကို အသံထွက်မခွဲခြားဘဲ တစ်မျိုးတည်းသာသုံးသော်လည်း ရခိုင်တိုင်းရင်းသားများက ‘ယ’နှင့်‘ရ’ကို အသံထွက် ခွဲခြားအသုံးပြုသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ရခိုင်တို့သည် ‘ချစ် နှင့်ရှစ်’သံ တို့က ပြောင်းပြန်သုံးထားသည်ကိုလည်းတွေ့ရပါသည်။ စံမြန်မာဘာသာစကားတွင် ပြောဆိုသော ‘မှောင်မိုက်၊ လျှော်ဖွပ်’ စသော အဓိပ္ပာယ်တူစကားလုံး နှစ်လုံးတွဲများတွင် ရခိုင်က ‘မိုက်၊ ဖွပ်’ဟု နောက်စကားလုံးများကို ယူပြီးသုံးသော်လည်း မြန်မာလူမျိုးများက ရှေ့စကားလုံးများကိုသာ အသုံးများသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

၁၂၅။ ရှမ်းတိုင်းရင်းသားသုံး မြန်မာဘာသာစကားလေ့လာချက်

ရှမ်းတိုင်းရင်းသားအများစုသည် ရှမ်းပြည်နယ်တွင် နေထိုင်ကြပါသည်။ ရှမ်းပြည်နယ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ အရှေ့ပိုင်းတွင်တည်ရှိပြီး အရှေ့ဘက်တွင် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံ၊ မြောက်ဘက်တွင် ကချင်ပြည်နယ်၊ အနောက်ဘက်တွင် မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး၊ စစ်ကိုင်းတိုင်း ဒေသကြီး၊ တောင်ဘက်တွင် ကယားပြည်နယ်တို့နှင့် ထိစပ်လျက်ရှိသည်။ ရှမ်းပြည်နယ်တွင် ရှမ်းဘာသာစကားပြောသူများရှိသည့်အပြင် မြန်မာစကားအစုဝင်ဖြစ်သည့် ဓနု၊ အင်းသား၊ တောင်ရိုး၊ အဇီး၊ လရီ၊ မရူ၊ မိုင်းသာစသည့် စကားပြောသူများ၊ ပအိုဝ်စကားပြောသူများ၊ ကိုးကန်၊ ယူနန်စကားပြောသူများ၊ ဝါ၊ ပလောင်၊ ယင်း စသည့် စကားပြောသူများ ရှိပါသည်။ ရှမ်းတိုင်းရင်းသားမျိုးစိတ်ကွဲ (၃၃)မျိုးရှိပါသည်။ ရှမ်းတိုင်းရင်းသားမျိုးစိတ်ကွဲများမှ ကချင် ပြည်နယ်တွင် နေထိုင်သောရှမ်းများကို ‘ရှမ်းကြီး’၊ မြစ်ကြီးနားခရိုင်မှ ရှမ်းများကို ‘ရှမ်းကလေး’၊ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်းနှင့် တောင်ပိုင်းမှရှမ်းများကို ‘ရှမ်း’၊ ကော့ကရိတ်ခရိုင် မြဝတီမြို့နယ်မှ ရှမ်းများကို ‘ရှမ်းယွန်း’၊ ကျိုင်းတုံခရိုင်မှ ရှမ်းများကို ‘ဂုံရှမ်း(တိုင်းခွန်)’၊ လွိုင်လင်ခရိုင်မှ ရှမ်းများကို ‘တိုင်းလွီ(တိုင်းလွယ်)’ ဟူသည့် နေထိုင်ရာဒေသအလိုက် ရှမ်းမျိုးစိတ်ကွဲများရှိပါသည်။ အင်းသားတို့သည် ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်း အင်းလေးဒေသတွင်အများဆုံးနေထိုင်ကြပါသည်။ ဓနု၊ တောင်ရိုးတို့သည် ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်း ကလော၊ ရပ်စောက်၊ ရွာငံ၊ ရေဦး၊ ပွေးလှ၊ ပင်းတယ၊ ကျုံးပင်မှီ၊ ဘော်ဆိုင်းတို့နှင့် ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း နောင်ချိုခရိုင်တို့တွင် နေထိုင်ကြပါသည်။ ပအိုဝ်တို့သည် သထုံ၊ တောင်ငူ၊ ဘားအံ၊ ပဲခူးကုန်း စသည့် မြို့များ၊ ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်း တောင်ကြီး၊ ပင်လုံ၊ ဟိုပန်း၊ ပင်လောင်း၊ ရပ်စောက်တစ်ဝိုက်မြို့နယ်

ကျေးရွာများတွင် နေထိုင် ကြပါသည်။ ရွှေပလောင်၊ ငွေပလောင်တို့သည် ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း ကျောက်မဲခရိုင်၊ ပလေး တို့သည် ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်း ကလောနယ်တို့တွင် အများဆုံးနေထိုင်ကြပါသည်။ တိုင်းအင်၊ ယင်း၊ ကွီ တို့သည် ရှမ်းပြည်အရှေ့ပိုင်းတွင် နေထိုင်ကြပါသည်။ ခန္တီးရှမ်းများသည် စစ်ကိုင်းတိုင်း၊ ခန္တီးခရိုင်တွင် နေထိုင်ကြပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် ရှမ်းပြည်အရှေ့ပိုင်းမှ ရှမ်းကြီး၊ ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်းမှ အင်းသား၊ ပအိုဝ်း၊ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်းမှ ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများသုံး မြန်မာဘာသာစကားကို လေ့လာ တင်ပြပါမည်။

စံမြန်မာဘာသာစကား

ရှမ်းတိုင်းရင်းသားသုံး မြန်မာဘာသာစကား

အသုဘ

ဆွမ်းရင်

(အသုံးကွဲ)

/ á θú bá /

/ shw`ã -jī /

အဆင်ပြေသလိုဝယ်ခဲ့ပါ
(အသုံးကွဲ)

ကြည့်ဝယ်လာလိုက်လေ

/ ə -shī pjē ðə lō wè gé bā /

/ tci' wē lā lai? lē /

ပြန်တော့နော်

ဖြည်းဖြည်းပြန်နော်

(အသုံးကွဲ)

/ -pjā dō nō /

/ phjè phjè -pjā nō /

ဈေးပေါတယ်

ဈေးချိုတယ်

(အသုံးကွဲ)

/ zè pò dē /

/ shè tchō tē /

စားကောင်းတယ်

စားချိုတယ်

(အသုံးကွဲ)

/ sá kà ū dē /

/ sá tchō tē /

ဝယ်ခဲ့မယ်

ဝယ်လာပေးမယ်။ဝယ်ပေးခဲ့မယ်။ (အသုံးကွဲ)

/ wē khé mē /

/ wē lā pè mē / wē pè khé mē /

ယူခဲ့မယ်

ယူပေးခဲ့မယ်

(အသုံးကွဲ)

/ jū gé mē /

/jū pè khé mē /

ကူညီပေးမယ်

လုပ်ကူပေးမယ်

(အသုံးကွဲ)

/ kū jī pè mē /

/ lou? kū pè mē /

အကျိကြီးနေတယ်
(အသုံးကွဲ/ အသံထွက်ကွဲ)

/ è'ĩ dzĩ tɕĩ nē dē /

အကျိမမှန်(မန်)ဘူး(ဖူး)

/ è'ĩ tɕĩ mə -mā phù /

မသွားခိုင်းဘူး
ပေးမသွား(တွား)ဘူး(ဖူး)(အသုံးကွဲ/ အသံထွက်ကွဲ)

/ mə θwá khāĩ bù /

/ pè mə twà phù /

မလုပ်ခိုင်းဘူး

ပေးမလုပ်ဘူး(ဖူး) (အသုံးကွဲ/ အသံထွက်ကွဲ)

/ mə lou? khāĩ bù /

/ pè mə lou? phù /

လေးထောင်(ဒေါင်)

လေးထောင် (အသံထွက်ကွဲ)

/ lè -daũ /

/ lè -thaũ /

နေရာအနံ့ရောက်တယ်
(အသံထွက်ကွဲ)

နေရာအနံ့ရောက်တယ်

/ nē já ə hnǎ' jau? tē /

/ nē já ə nǎ' jau? tē /

လှေ

လေ (အသံထွက်ကွဲ)

/ hlē /

/ lē /

မှန်

မန် (အသံထွက်ကွဲ)

/ -hmǎ /

/ -mǎ /

လှည်း

လည်း (အသံထွက်ကွဲ)

/ hlè /

/ lè /

မှန်ကန်တယ်

မန်ကန်တယ် (အသံထွက်ကွဲ)

/ -hmǎ -kǎ dē /

/ -mǎ -kǎ tē /

လှည့်လည်သည်

လည့်လည်သည်(တီ) (အသံထွက်ကွဲ)

/ hlé lē ðī /

/ lē lē tí /

ဝက်သား
(အသံထွက်ကွဲ)

ဝက်သား(တား)

/ we? θà /

/ we? tà /

အသီးအနံ
(အသံထွက်ကွဲ)

အသီး(တီး)အနံ

/ ə θi ə -hnā /

/ ə tí ə -nā /

အထက်ပါလေ့လာတွေ့ရှိချက်များအရ မြန်မာဘာသာစကားတွင်သုံးသော ‘အသုဘ’ဟူသော အသုံးကို ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများသုံးသော မြန်မာဘာသာစကားတွင် ‘ဆွမ်းရင်’ ဟူသောအသုံးသည် ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း ကျောက်မဲမြို့နယ်အတွင်းရှိ ကျေးရွာများတွင်သာသုံးကြောင်းသိရှိရပါသည်။ ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများသည် ‘သ’သံကို လုံးဝမသုံးဘဲ ‘သ’သံအစား ‘တ’သံ သုံးကြပါသည်။ မြန်မာဘာသာစကားတွင်ရှိသော ဟထိုးသံများကို ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများက ဟထိုးမပါဘဲ သုံးသော်လည်း ‘ရှက်’ ဟူသည့်စကားလုံးကို ဟထိုးသံထည့်၍ ပြောသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။ မြန်မာဘာသာစကားတွင် အငြင်းပြအသုံးဖြစ်သည့် ‘မသွားခိုင်းဘူး၊ မလုပ်ခိုင်းဘူး၊ မစားခိုင်းဘူး’ ဟူသောအသုံးများကို ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများက ‘ပေးမသွားဘူး၊ ပေးမလုပ်ဘူး၊ ပေးမစားဘူး’ ဟူ၍သုံးရာ၌ ‘ပေး’ ဟူသည့်စကားလုံးကို အပိုထည့်သုံးထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ထို့ပြင် စံမြန်မာစကားရှိ သံပြင်းသံများကို ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများက သံညှင်းသံများဖြင့် အသုံးများကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်းရှိ ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများသုံးသည့် မြန်မာဘာသာစကားတွင် ‘စားကောင်းတယ်’ ဟူသည့်အသုံးကို ရှမ်းတိုင်းရင်းသားတို့က ‘စားချိုတယ်’ သုံးထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ မြန်မာဘာသာစကားတွင် ‘အကျီကြီးတယ်၊ အကျီသေးတယ်’ ဟူသောအသုံးကို ရှမ်းတိုင်းရင်းသားတို့က ‘အကျီမမှန်(မန်)ဘူး’ဟူ၍ သုံးထားရာ ထူးခြားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

ဤစာတမ်းသည် ကချင်၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ရခိုင်၊ ရှမ်း စသည့် တိုင်းရင်းသားသုံး မြန်မာဘာသာစကားကို လေ့လာထားသောစာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ အလေ့လာခံတိုင်းရင်းသားများသည် မိခင်ဘာသာစကားများကို သုံးစွဲခြင်းဖြစ်သောကြောင့် စံမြန်မာဘာသာစကား ပြောဆိုသုံးနှုန်းသောအခါမူလဘာသာစကားပြောသည့် နီးစပ်သောအလျှာအတိုင်းသုံးသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။

အလေ့လာခံ ကချင်၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ရှမ်းတိုင်းရင်းသားသုံး မြန်မာဘာသာစကားကို စံမြန်မာဘာသာစကားနှင့် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာရာတွင် အသံထွက်နှင့် အသုံးအနည်းငယ် ကွဲပြားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ရခိုင်ဘာသာစကားသည် စံမြန်မာဘာသာစကားနှင့် အသုံးအနှုန်းသာမက အသံထွက်ပါ ကွဲပြားမှုများသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ရခိုင်တိုင်းရင်းသားများသည် မြန်မာလမျိုးများနှင့် အလွန်ဝေးလံသောနေရာတွင် ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရခိုင်ဘာသာစကားကို ရှေးမြန်မာစကားဟု ပညာရှင်များယူဆခဲ့ကြသည့်အတိုင်း ရခိုင်တိုင်းရင်းသားများက ယနေ့ထိ ရှေးမြန်မာစကားကို သုံးစွဲနေကြသောကြောင့်လည်းကောင်း ရခိုင်ဘာသာစကားကို စံမြန်မာစကား နှင့် နှိုင်းယှဉ်သောအခါ အသုံးအနှုန်းပိုမိုကွဲပြားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ထို့ကြောင့် အလေ့လာခံတိုင်းရင်းသားများကို မြန်မာဘာသာစကားသင်ကြားပါက မည်သည့်လူမျိုးက အသံထွက်ကွဲပြားသည်၊ အသုံးအနှုန်းကွဲပြားသည်ကိုသိရှိရသဖြင့် စံမြန်မာဘာသာစကား ပီသစွာပြောဆိုနိုင်ရန် တိုင်းရင်းသားများကို အသံစည်းကမ်းစနစ်များနှင့်အညီ သင်ကြားနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

နိဂုံး

ဤစာတမ်းသည် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ၌ မြန်မာဘာသာစကားအသုံးပြုပြောဆိုသော တိုင်းရင်းသားများ များစွာရှိသော်လည်း အလေ့လာခံတိုင်းရင်းသားများမှာ အနည်းငယ်မျှသာ ရှိသေးကြောင်း လေ့လာထားသမျှတွင်လည်း ပြီးပြည့်စုံမှု၊ ကျယ်ပြန့်မှု၊ နက်ရှိုင်းမှု များစွာ လိုပါသေးသည်။ ထိုသို့လေ့လာခြင်းဖြင့် ဘာသာစကားဆိုင်ရာ အသိအမြင်တိုးပွားစေရန်နှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအချင်းချင်းအပြန်အလှန် နားလည်မှု တိုးပွားလာစေရန် အထောက်အကူပြုမည် ယုံကြည်ပါသည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသုံး မြန်မာဘာသာစကား လေ့လာမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဆောင်ရွက်ချက်များကို လက်လှမ်းမီသမ တင်ပြထားခြင်းဖြစ်၍ ထပ်မံလေ့လာလိုသူများအတွက် ဆက်လက်လေ့လာရန် ကျန်ရှိနေပါသေးသည်။ ထိုထက်ပိုပြီး ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်လေ့လာနိုင် ပါက အသံစည်းကမ်းများနှင့် အသံထွက်ဆိုပုံများကို ပင်တိုင်ထား၍ တိုင်းရင်းသားဘာသာ စကားများ၏ အသံစည်းကမ်း၊ အသံစနစ်၊ အသံသုံးစွဲပုံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ချိန်ဆကာ တိုင်းရင်းသားတို့၏ မြန်မာစကားသင်ယူမှုကို ပီပြင်ကျနအောင် ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်လိမ့်မည်ဟု ယူဆမိပါသည်။

ဖတ်ရှုလေ့လာသောစာအုပ်များ

- ၁။ ခင်မင်၊ မောင်(ခနုဖြူ)။ ဘာသာစာပေအသွေးအရောင်အဆင်အကွက်။ ၂၀၁၃ ခု (ပကြိမ်)။ ရာပြည့်စာပေ။ ရန်ကုန်မြို့။
- ၂။ ခင်မင်၊မောင်(ခနုဖြူ)။ ဘာသာနှင့်စာပေ၊ စာပေနှင့်ဘာသာ။ ၂၀၁၃ ခု (ပကြိမ်)။ ကံ့ကော်ဝတ်ရည်စာပေ။ ရန်ကုန်မြို့။
- ၃။ ခင်မင်၊မောင်(ခနုဖြူ)။ မြန်မာစကား မြန်မာစာရုပ်ပုံလွှာ။ ၂၀၁၂ ခု (တကြိမ်)။ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။ နေပြည်တော်။
- ၄။ ထွန်းမြင့်၊ ဦး။ သဒ္ဒဗေဒ။ ၁၉၉၆ ခု စက်တင်ဘာလ(ပကြိမ်)။ မြဲမြံဝင်းပုံနှိပ်တိုက်။ ရန်ကုန်မြို့။
- ၅။ မင်းနိုင်၊ ဦး။ တိုင်းရင်းသား စကားပုံ။ ၁၉၆၈ ခု(ဒုကြိမ်)။ ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာန။ ရန်ကုန်မြို့။
- ၆။ မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း။ အတွဲ-၁။ ၁၉၇၁ ခု(ဒုကြိမ်)။ စာပေဗိမာန်ပုံနှိပ်တိုက်။ ရန်ကုန်မြို့။

အလေ့လာခံပုဂ္ဂိုလ်များ

ကချင်

- ၁။ Dr.နန်ဂရောင်၊ပါမောက္ခ(ဌာနမှူး)၊ဒဿနိကဗေဒဌာန၊ မန္တလေးနိုင်ငံခြားဘာသာတက္ကသိုလ်။
- ၂။ ဦးဂျာဂွန်နော် ၊ သရုပ်ပြ ၊ ရူပဗေဒဌာန ၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်။

ကရင်

- ၃။ ဒေါ်နော်အေးသီတာမင်း၊ ကထိက ၊ ရုက္ခဗေဒဌာန ၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်။

ချင်း

- ၄။ ဒေါ်ထားလဲန်ဆုန် ၊ သရုပ်ပြ ၊ ဘူမိဗေဒဌာန ၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်။
- ၅။ ဦးဆလိုင်းထကပ်လျံ ၊ သရုပ်ပြ ၊ ဘူမိဗေဒဌာန ၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်။
- ၆။ ဦးရမ်ကျင်းခိုင် ၊ နည်းပြ ၊ သမိုင်းဌာန ၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်။

ရခိုင်

- ၇။ Dr.ခင်မြင့်မြင့် ၊ ပါမောက္ခ(ဌာနမှူး)၊ အရှေ့တိုင်းပညာဌာန၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်။

ရှမ်း

- ၈။ ဒေါ်မြသွေး ၊ ကထိက ၊ အရှေ့တိုင်းပညာဌာန ၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်။
- ၉။ ဒေါ်မိုးမိုးဝင်း ၊ ကထိက ၊ ဒဿနိကဗေဒဌာန ၊ ကျင်းတုံတက္ကသိုလ်။
- ၁၀။ ဒေါ်နန်းအောင်ခမ်း ၊ လ/ထကထိက ၊ ပထဝီဝင်ဌာန ၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်။